

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 25.

Tanulságok.

Valamikor kezdő fiskális koromban, mikor rendszerint az ügyvédi praxis legnagyobb részét a megsértett becsületnek a btk. 261. §-ának segítségével való reparálása teszi ki, volt nekem egy ügyfelem. Minden héten beállított egy-egy »ügyvel«. Blankettát nyomtatbattam volna, olyan egyformák voltak a jogesetek. A piacon összetalálkozott egy állandó ellenségével és azzal olyan kölcsönös ismertetést végeztek egymáson, hogy összeszaladt a félpiac reá. Mikor aztán kifogytak a díszítő jelzőkből és nem is volt egyiken sem olyan hely, a melyre még egyetlen egy jelző e fért volna, előrelátóan felírták a tanuk neveit és mindenik szaladt az ügyvédéhez.

A btk. igen bölcsen intézi el az ilyen eseteket: módot ad a bírónak, hogy mind a két felet bűnösnek mondja ki, de minthogy egyik sem maradt adósa a másiknak, felmenthető mind a kettő. Erre való tekintettel aztán úgy intéztük a dolgot, hogy a két megsértett becsület meg sem várta a bírói ítéletet, hanem előre kiegyezett a bíró előtt, vis-zavonták a feljelentést, fizette kiki a saját költségét — és a másik héten megint kezdték előlről.

Ez is lenne nevezhető kiegyezésnek,

ha nem foglalta volna le ezt az elnevezést két más összekülönböztető fél: Magyarország és Ausztria.

Mi is mindig kiegyezünk, megint kiegyezünk és aztán újra kezdjük. Állandó a viszály és a béke árát rendszeren a gyengébb fél fizeti. Az erősebb már eredetileg úgy teszi fel a tételt: fizess és akkor egyezek. S az erősebb fél eddig Ausztria volt.

A mostani kiegyezés is mutatja, mily áldatlan helyzet kerekedik az osztrákok kapzsiságából. A két államnak egymásra való utalása kétségtelen. Magyarországnak nagy erősségét képezné egy vele igazi benső baráti viszonyban élő Ausztria, Ausztria pedig fejlődésének, egységének biztos zálogát találhatná abban, hogy szövetségese és támasza az egységes, erős Magyarország.

Minden józan ember így fogná ezt fel, természetes tehát, hogy Ausztriában nem így fogják fel.

A mostani kiegyezés olyan nagy áldozatot követel Magyarországtól, amelyet nem lehet másként megadnunk, mint az uzsorás kezébe került boldogtalan ember kétségbeesésével, azzal a tudattal, hogy méltatlanság esik meg rajtunk, de ha nem viseljük el, még nagyobb nyomorúságot provokálunk.

Nagy tömege van a vitás kérdéseknek a kiegyezésben. Ezt a nagy tömeget tulnyomó részében a magyar szempont kellő érvényesítése mellett dolgoztat-

ták fel a magyar miniszterek. Nincs kétség a felől, hogy 1867 óta nem volt még olyan kiegyezés, mely a magyar nemzeti követeléseknek ilyen tág teret biztosított volna. Csak az a különös, hogy amit kapunk a kiegyezésben, az mind Magyarország természetes joga, azt már a kiegyezés évében, 1867-ben a XII. t.-c. értelmében azonnal érvényesíteni kellett volna. Hogy nem történt, az a szabadelvűpárt lelkiismeretét terheli. A mit ellenben adunk, a felemelt kvóta, az nem tartozásunk, mert hiszen a mai kvótakulcs sem igazságos. Ausztria árt követel azért is, a mi nem az övé, a magyar állam jogaiért. És mi fizetjük, mert másképp nem juthatunk jogainkhoz.

Mert — és ez az igazság — gyengék vagyunk.

Ausztria sokat nem tudott eltanulni a szomszéd hatalmas német birodalom lánglelkű megalapítójától, a vaskancellártól. Többek közt nem tudta megtanulni azt sem, hogy Magyarország a Habsburgok trónjának legerősebb alapja és ide kell az uralkodó családnak gravitálnia. De egy mondását megtanulta és alkalmazza is, a hol lehet: Macht geht vor Recht.

Sokfelé nem alkalmazhatja, legfeljebb velünk szemben, itt is csak most, közvetlenül a nagy nemzeti küzdelmet s annak pusztítását követő elernyedés éveiben. Igazságtalan, a legnagyobb mértékben erőszakos mondás, méltó Bismarck

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A koffer.

Egy író titkos írásából.

Egy új kofferem van; angol bőrzsák, a lehető legszolidabb munka, Bécsben vettem. Mióta az eszemet tudom, mint radikális magyar író, mindig szidtam Bécsét és mindig vágyakoztam arra, hogy vajha egy igazi angol koffert vehetnék, olyant, amilyent csak bécsi kirakatokban láttam. Végre itt van, megvan és úgy érzem, összes ambícióm közül ez az egyetlen egy, amelyet elértem. Férfikorban vagyok, sőt valamikéval a koron túl és be kell vallanom, hogy a szerencse nem viselkedett hozzám valami ellenséges módon, ügyetlen sem volt éppen; voltak, akik azt terjesztették rólam, hogy tehetésem, eszem és éppen nem rossz külső megjelenésem van; mégis, az összes ingatlan és ingó tárgyak között, amelyre vágytam, csak ez az egy lett meg, ez a koffer.

Nem utazom vele; nézem. Az életre való berendezkedésem összes és egyetlen tárgya azt az illúziót kelti bennem, hogy sokkalta előkelőbb ember vagyok, mint amilyen voltam. A komoly jómód és a berendezkedett polgár ha-

tását teszem magam magamra. Ha vasuton ülnek, ha megérkeznék oda, ahol születtem, ha a kis város ablakaiból néznék, — szokás szerint — amint bevonulok és látnák az angol táskát, így szólának egymáshoz ismerőseim:

— Ni, az író. Olyan táskája van, mint egy nagyváradit kereskedőnek vagy ügyvédnek. Mégis vitte valamire . . .

Amióta megvan a kofferem, tényleg azt hiszem, vittem valamire. Egy kétforintos ládával jöttem föl Budapestre és egy százkoronás bőrönddel megyek ki belőle. Mert — hiába minden és a nyugodt, polgári berendezkedés — mégis csak kimegyek. Engem, mint értéktelen hulladékot, annak idejében szépen beraktároznak a föld alá, a szép koffer pedig itt marad. Sokkal, sokkal tovább fogja élvezni a napot és a levegőt, mint én. Irinykedem a nyomorult és biztosan öreg yorkshirei sertés bőréből készült tárgyra, amely se el nem ázhat, se el nem éghet, alakját meg nem változtathatják, szolidabb és biztosabb, mint a vas. Utánam megmarad, mint a momentumom. Talán az egyetlen egy, ami belőlem és tőlem megmarad. Utálatos egy alkoriás, ráülök, mindhiába, a papirosok, amelyek az én monogrammmal vannak ellátva, nem állhadják ki vele a versenyt. Nem masszivak, a pillanat szülte őket, gyakorta csak a pillanatnyi

szükség. Az örökkévalóságra gondoltam és a mának irtam. Törekvésem mindig volt, halhatatlanság, de meghaltam volna éhen, ha hű maradok hozzád. Pont tíz éves regényeket és egy száz-ezer forintos kriptát kellett összeírnom a — kiadómnak.

Nem panaszkodom, itt a koffer; a szép, az előkelő. Mintha valami mágnásos allűrje is volna. Mintha valami föld — a megingathatatlan, a biztos föld — járna vele. Nehány hold csak, ahol a végén kertészkedhessem. Javíthatlan optimisták és könnyelmű pazarlók vagyunk mi magyar írók, ilyen nem nekünk való tárgyakat vásárolunk és hitelbe vacsorálunk kávéházakban. Ha csak egy kicsit takarékoskodnánk — az adósságainkkal. De ki hiszi el rólam, ha a vasuton lát — »ezzel!« Es ki fogja elhinni ziláltságomat, amikor fölveszik nálam a hagyatéki leltárt és a rubrikákon keresztül írják:

»Egy angol bőrönd.«

Vajjon kire marad? Kire hagyjam? E pillanatban még rendelkezem vele. Azaz, hogy nincs jogom, természetszerűen az örökösömé, az őt fiamé. Remélem, nem vesznek össze rajta és átadják a legnagyobbnak, mint fidei komiszumot, mint latifundiumot, mint mindent. Es a fiu utazni fog vele, nászutra is ezzel megy, amikor én már nem leszek. Es akkor már nem lehet

Két szó:

Jön Kóczián.

vasegyéniségéhez, de fölötté különösen hangzik a szeretetgolt Ausztriától. Hiszen Ausztria az ő nemzetiségét már sem erővel, sem joggal nem tudja összetartani. Hogyan akar hát kifelé erőszakon jogot szerezni!?

Pillanatig sikerülhet a dolog. Annyira gyengék vagyunk a Fejérváry—Kristóffy-uralom után, hogy nem tudunk elég erőt szembeállítani a kapzsi ellenféllel. Így történhetett meg az az eset, hogy előre haladtunk ugyan jogaink elismertetése terén, de minden lépést drága milliókkal kellett megfizetnünk. Erőnk hiányát pénzzel kellett pótolni. Ha rövid a kardod, told meg egy — millióval. Így hangzik a modernizált magyar közmondás.

Keseregni a bevégzett tényeken: fölösleges időlopás volna. A kiegyezést úgy kell elfogadni, a hogy van, mert ez a lehető legjobb kiegyezés az adott esetben. Egyébként pedig ne annyira keseregjünk, mint inkább dolgozzunk. Tíz év áll előtünk, a mikor megint előről kezdődik a harc: »egyezkedünk.« Legyünk akkor erősek, hatalmasak, ne szavakkal és a függetlenségi-pártból kilépők nyilatkozatainak szinpadai villámaival, hanem gazdaságilag. Legyünk olyan erősek, hogy a végső konzekvenciát, a gazdasági háborútól se kelljen megijednünk. Akkor mi fogunk a kardra ütni és mikor jogainkat követeljük, mi mondjuk büszke önérettel: Macht geht vor Recht. S Ausztria nem is haragudhatik érte — tőle tanultuk. *

A képviselőház ülése.

Korán szállingóznak az emberek a Házba. Tizenegy órakor a folyosón már vannak csoportok s szép csendesesen folyik a terepere. Természetesen a függetlenségi párt zavarairól beszélnek.

Várják erősen *Hentaller* Lajost, akinek a

megvesztegetni a konduktorokat, mint az én boldog időmben, az új pár nem csokolózhatik egyelőre, talán nem is igen tud többé. A fiam nézelődni és bölcselkedni fog, tárgyat keres, megtalálja a koffert:

— Az öreg volt. Maga már nem is ismerte. Nem vesztett vele sokat, az öregben sok volt az originalitás, de a tartalom kevés. Nem tudott megtartani semmit. Milliókat szerezhetett volna, ha ilyen koffereket csinál, vagy elad. E helyett azonban prózában dalolt és — koffert vett.

— Es a munkáinak tulajdonjoga?

— Azt eladta egy koffertakaróért. Nem sokkal többért. De nem is ért sokkal többet.

— Es hol van a takaró?

— Azt kiszolgáltattuk egy nagy színésznek... Derék, komoly koffert, nem is méltó hozzád, hogy ilyen betegesen izgatod fantáziámat. Megpróbálok a hatásod alatt józanul gondolkodni rólad és sok más egyébről. Nem volna-e jó új életet kezdeni, hozzád idomulni, még van vagy tíz esztendőm, meghalhatnék mint szatócs és áldának gyermekeim, nem átkozna meg az egy szál szoknyában itt hagyott feleségem.

Bródy Sándor.

kilépettekre címzett meghívó levele már szétment. Az új ellenzéki párt a jövő hét elején alakuló értekezletet akar tartani. Azt hiszik, addig már lesznek vagy harmincan.

Meglepetést okozott *Kazy* János barsi főispán lemondásának a híre. Vannak, akik úgy mondják, hogy a főispánt a kormány szőlította fel arra, hogy adja be lemondását.

Az ülést 12 óra után nyitotta meg *Rakovszky* István alelnök. Nehány apró jelentés után *Hoitsy* Pál a pénzügyi bizottság nevében jelentést tett, az indemnitási javaslat, a közgazgatási bizottság nevében, *Hencz* Károly, *Babó* Mihály, *Horváth* József az alkotmánybiztosítékok letárgyalásáról referált. Ezután gróf *Batthyány* Lajos, az összeférhetetlenségi bizottság tagja letette az esküt, amivel az ülés napirendje ki is merült.

A legközelebbi ülés kedden délelőtt 10 órakor lesz s ezen az indemnitási javaslatot tárgyalják.

Lukácsiu mandátuma.

A képviselőház IV. bíráló bizottsága, mint fővárosi tudósítók jelenti, holnap, szombaton délelőtt 11 órakor ülést tart, amelyen *Lukácsiu* László belényesi képviselő mandátumügye tárgyában előadót választanak.

Politikai hírek.

Megállapodás a bank kérdésében.

Budapest, okt. 25.

A mai nap meghozta a bank dolgában a teljes megállapodást a kiegyezés válságos helyzetében. Teljes megállapodás jött létre a kormány és a függetlenségi párt ama csoportja között, mely az önálló bank felállításának biztosítását 1910-re követelte. A megállapodás a legutóbbi napok tárgyalásának eredménye. Tegnap és ma a beteg *Kossuth* Ferenc lakásán szűkebb körű értekezlet volt, melyen *Wekerle*, *Andrássy* és *Apponyi* is résztvett. A mai értekezleten, mely délelőtt 10 órakor kezdődött és melyen *Holló* Lajos is résztvett, több tervezet elvetése után végre oly formában egyeteket ki, mely egyrészt kielégíti a függetlenségi párt eddig elégedetlen csoportját, másrészt mely miatt a kormány sem jut ellentétbe az osztrák kormányval történt megállapodásával.

A megállapodás határozati javaslat formájában kerül a függetlenségi párt elé, azonban csakis a kiegyezés bizottsági letárgyalása után terjeszti *Kossuth* pártja értekezlete elé a megállapodást, a mikor t. i. a pártnak a kiegyezésről, bankról és kvótáról döntenie kell.

Addig a megállapodás titok. Annyi azonban már is kiszivárgott felőle, hogy a határozati javaslat két részből áll.

Az első rész a következő:

A függetlenségi-párt megnyugvással veszi tudomásul, hogy az önálló banknak 1910-re leendő felállítására nézve a pártnak szabad tere van.

A másik rész meg ilyképen hangzik:

A függetlenségi-párt elhatározza, hogy a kiegyezési javaslatok parlamenti elintézése után bizottságokat küld ki, melynek feladata lesz, hogy az önálló banknak 1910-re való felállítását előkészítse.

Kossuth a kiegyezésről.

A képviselőházban ma zöld borítéku füzeteket osztottak ki. Az a címük: *Kossuth* Ferenc a kiegyezésről. Kiadja az országos függetlenségi és 48-as párt. A 32 oldalas füzet, melyet *Wodiáner* F. nyomdájában nyomtatták, *Kossuth* Ferencnek a függetlenségi kör minapi értekezletén mondott beszédét foglalja magában, de a függetlenségi-párt bevezetést íratott elébe. A bevezetésben a többi közt ezeket jelenti ki a párt:

— A kvóta, mint ilyen és nem a kvóta aránya, maga a kvótaemeléssel, nem pedig mennyisége ütközik a párt elveibe. A 67-es kvótafizetést ezidőszert alkotmányos uton eltörölni teljes lehetetlenség; nem esik tehát eltagadásba a párt, ha ragaszkodva elveihez, mint képviselőházi többség a törvényt, míg törvény marad, megtartja. Az ország függetlenségi közönsége hallgassa meg a vezér szavát, ki emberfeletti munkával védte meg egy hosszú éven át a nemzet érdekeit. Amit *Kossuth* Ferenc mond, nem lehet gyanus függetlenségi ember előtt.

Ezután következik *Kossuth* beszéde. Az utolsó oldalon megint az országos függetlenségi és 48-as párt beszél és a következőket mondja.

A párt vezérének felvilágosításai után lehetetlen a kiegyezést meg nem szavazni. A magyar világszerte híres józan eszéről, ez fogja most is vezetni és híres hazafiságáról, ebben fogja megtalálni az erőt arra, hogy teljesítse hazája iránt kötelességét.

A megyebizottsági tagválasztások.

A tegnapelőtt lezajlott megyebizottsági tagválasztások által felvert hullámok még nem csillapultak le, sőt ugyancsak felzavarta a kedélyeket, az a kár, hogy a régi megyei párt paktumot kötött a nemzetiségi párttal. Sok szabálytalanságról is beszélnek. Különösen kitűnt e tekintetben a nagybárdi választás, melyre *Beöthy* Dávid élesdi főszolgabíró lett kiküldve s amely kerületből csupa nemzetiségi jelöltek jöttek be. Itt ugyanis a szolgabíró 9 óra helyett 10 órakor nyitotta meg a választást és kijelentette, hogy a szavazók községenként fogják szavazatukat leadni.

A szavazatokat a Csarnoházaiak kezdték meg és utána mindjárt ismét nemzetiségiek szavaztak, miáltal délután 2 óráig huzták el a választást. Délután már kijelentette a főszolgabíró, hogy bármelyik községbeli szavazó is jöhet és tovább ismét nemzetiségiek szavaztak, amikor délután 4 órára kitűzte az elnök a zárórát. A záróráig folyton nemzetiségiek szavaztak, miáltal 260 szavazó nem tudott az urnához jutni.

A záróra lejártakor a függetlenségi pártnak még volt tehát 260 embere, akik nem tudták gyakorolni jogukat. Mikor pedig ez el-

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

len Farkasházy képviselő tiltakozott, Beóthy gorombáskodott is vele.

A választást különben a miatt is meg fogják felelbezni, mert olyanok is szavaztak le, kiknek nem volt szavazati joguk, hanem jelen nem lévők helyett elnézésből jutottak az urnához, ahol le is szavaztak. A felelbezést legközelebb fogják benyújtani. De különben igen sok helyről fogják megtámadni a választások eredményét a sok szabálytalanság miatt.

A lefolyt választásokon összesen megválasztottak névsora a következő:

Berettyóújfalú: Örley György, Grósz Ignác, Pozsár István.
Gesz: Popler György, Szunyogh Lóránd, Juhász Károly.
Esztár: Keszhelyi Zoltán.

Rév: Kaszó Gyula, Hollóssy Gyula, Papp

János
Mezőtelegd: Mangra Dmeter, Linkniger Sándor, Toró József.

Komádi: Soltz Gábor, K. Polgár József.

Szakáll: Mártony Bogdán, Czifra Kálmán, Bodó Imre.

Mezőkeresztes: Ertsey Péter, Czifra Kálmán, Szigeti Elek, Nádudvary Lajos.

K. Tarján: Kőszeghy Imre, Bige György.
Álmosd: Végh József, Kiss Imre.

Bihardiószeg: Kovásznay Marcel, Széles József, Balassa István, Veress István, Tolnay István.

Kuracell: Tempeleán Dezső, Ertsey Kálmán.

Bogyaszló: Leelóssy János, Gáspár Dániel.

Vaskőh: dr Rednik János, Bogdán György.

Brintyesd: Gavra Sándor, Popovits Terentin, Mangra Vazul.

Érmihályfalva: Jakab Mór, Jakab Ernő.

Bagamér: Bányai László.

Vasad: Grósz Lajos, Török Endre.

Szalacs: Albert András, G. Farkas András.
Éradony: Tamássy Béla, Tolvaj Bálint, Fehér József, Domján Sándor.

Székhelyid: Pozsgai Károly, Kovács Lajos, Oháti János.

Szentjobb: Oláh Sándor, Nyiri János, Holó József.

N. Léta: N. Papp József, Arva József, Barna József.

Csokaly: Fényes Balázs, Gulassi Sándor.

Zsáka: Csapó Dezső, Jankó Gyula.

Sarkad: Boór Aron, Képiró Lajos.

Tenke: Dr Weisz Adolf, Sebes Gyula.

Görbed: Vaska Miklós, Pánytya Karácsony.

Bélfenyér: Szerb Kontari, Somogyi Ferenc.

Chatár: Kató Ferenc, Lindner Tivadar.

Hagymádfalva: Kleszner Vilmos, Kupán József.

Szalárd: Fodor Arpád, Középegy Dezső, Oláh Döme.

Urszád: Rojthy János, Petrus József.

Robogány: Oprus József.

Tárkány: Horváth Endre, Batony Zoltán.

Ugra: Katona Imre, Görgey Mihály.

Margita: Horváth Lajos, Szathmáry Mór, Lipeckzy Gyula.

M.-Petri: Brósztel Lajos, Demjén Ferenc.

Tóti: Bónyi Adorján, Wertheimstein Alfonz.

Micske: Rosenberszky Gyula, Balogh Gyula, Kiss Sándor, Rác Lajos.

Kismarja: Fodor Gyula, Vengritzky Gyula.

Elesd: Ralk Manó, Farkasházy Zsigmond, Zsugán János, Cspó Tivadar.

Bihar: Bereczky Dániel, Marjay Ferenc, Tárnok Márton.

N.-Szalonta: Csorvássy István, dr Podhráczky Dezső.

Nagyszalonta: Böszörményi Lajos, Sipos Lajos, Kenéz Sándor, Katona Sándor.

Széplak: Torda Ferenc, Medvéssy József, Szűcs Géza, Lovász Sándor.

Belényes: Dr Poynár János.

Less: Bencsik Sándor, dr Papp Coriolán.

Gyanta: Somogyi Géza, Boros L. Mihály.

B. Torda: Vértessy Mór, Jeney Menyhért, T. Varga Lajos.

Báránd: Onody Jenő, Földesi Imre, Vecsey István.

F.-Vásárhely: Gerlán János, Jancsó Lajos
Beél: Hanák Sándor, Tóth Dezső.

Ilye: Szabadhegy Géza, Eröss Rezső, Bujdosó Sándor.

Derecske: Békessy Sándor.

Sarkadkeresztúr: Dr Roxin György, Roxin Miklós, Busits József.

P.-Szt.-Márton: Dr Lázár Aurél, Szerle Demeter.

Hosszupályi: Kovács Gyula, Südy Aladár, Elek István, Jurakus András.

Magyarcséke: Ertsey Zsigmond, Sterba Szabolcs.

Zsadány: Tarr István, Danyi László.

N.-Harsány: Tilotas Kálmán, Aradi Lajos.

Varsad: Grósz Lajos, Török Endre.

N.-Báród: Papp János, Butyiri Simon, Muntyán Sándor, Berényi Emil, Bulzán Aron, Papp Tivadar.

A kalabriai földrengés.

Tegnap csak röviden, minden részletezés nélkül irtuk meg azt a borzasztó pusztítást, melyet az olasz félszigeten a földrengés két nap óta okozott. Ma már a pusztulás részleteiről is megbízható hírek érkeztek, melyek megdöbbentő képét festik a kalabriai földrengés okozta pusztításnak.

Távirataink:

Pusztulás mindenfelé

Budapest, okt. 25. Reggio di Calabriából táviratozzák: Casanuovo d'Africo községben a földrengés folytán 26 ház beomlott, 16 összeomló féltben van. Egy embert a romok agyonzúztak, hatot súlyosan megsebesítettek. Africóban számos ház megsérült és két ember könnyebb sebeket kapott. Bovax Superioreban majdnem minden ház megsérült, öt részben beomlott és számos vá t lakhatatlanná. San Leoban a templom tornya beomlott. A lakosság közül senki sem járt szerencsétlenül. Roccartorte, San Librenzo és Bagaladi községekben az épületek meglehetősen nagy mértékben megsérültek, emberéletben azonban nem esett kár. Roghuoi és Condufuri községekben a házak könnyebb mértékben sérültek meg, de Condufuriban kiürítették azokat az épületeket, amelyek a beomlás veszélyének vannak kitéve. A megrémült lakosság elhagyja a házakat. Cauloniában a tömlőc omlott össze, a foglyok azonban sértetlenek maradtak. A hatóság elszállította őket Garaceba. Ferruzanóba este újabb csapatokat küldtek.

Az olasz király adománya.

Budapest, október 25. Rómából jelentik, hogy az olasz király százezer lírát adományozott ma magánpénztárából a kalabriai áldozatok javára.

A rettenetes látvány.

Róma, okt. 24. A Giornale d'Italiano tudósítója jelenti, hogy Ferruzzano megtekintése rettenetes látvány. Az utcák romokkal vannak fedve, a falak beomlással fenyegetnek, de a háztetők szinte a levegőben lebegnek. A csendőrök és a katonák csak a legnagyobb óvatossággal tudnak haladni a romok közt és nagy erőfeszítéssel dolgoznak, hogy a romok alól kiszabadítsák az eltemetteket. — A higgadtabb lakosság támogatja a csapatok munkáját. Szüntelenül újabb holttesteket huznak ki a romok alól. Eddig 230 holttestet s 400-nál több súlyosan sebesültet szabadítottak ki. A kormány újabb csapatok küldését helyezte kilátásba.

A mentés.

Róma, okt. 25. A miniszterelnök meghagyta közegészségügyi hatóságoknak, hogy tiz vízhatlan sátor állítsanak fel, melyekben 100 személy elhelyezhető és ápolásban részesíthető. A kormány kiküldöttei és a csapatok működése folytán eddig már jelentékeny mértékben haladt előre a romok eltakarításának és a menedékhelyek felállításának munkája. Arról még nem érkezett hír, hogy a vasutvonalak és nyilvános épületek kárt szenvedtek-e.

UJDONSÁGOK.

Csak egy virágszálat.

(Felhívás a jószívekhez.)

Virágokkal ékeskedik nemsokára a temető. Kegyeletes szívek viszik el kedveseik sírjára koszorúikat s odakint a temetőben megtisztult szép emlékek szállanak az elköltözött felé, akinek sírjába nyugalmat, a tulvilágon boldogságot az élőknek sajnó bánatukra enyhülést kérnek az Ég Urától.

A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület a halottakra való méla emlékezés e tiszta, fenkölt hangulatából egy kis részt kér juttatni a halál jegyeseinek, a tüdőbetegeknek. A halott nevében, akinek sírja koszorúval ékeskedik majd, — csak egy virágszálat kér a halál pítvarában lévő élete megmentésére. Közel 80.000 ember hal meg évente hazánkban tüdővészben, ebben a borzalmas pusztító betegségben. Legalább a felének az életét megmentheti a társadalom részvéte. És maga az egyesület is ezreknek igéri visszaadni az életet, ha mindenki, aki a napokban koszorút vesz, csak egy virágszállal kevesebbet köt koszorújába s ezt az egy virágszál árát az egyesületnek felküldi.

Morituri vos salutant.

A haldoklók szólítanak.

Legyen a sírok koszorúja egy virágszállal egyszerűbb; égjen egy méccsével a síron kevesebb és ennek árából ki fog gyulni egy pislogó élet.

Esdve kér az egyesület minden jó szívet, váltsa meg mindenki ezt a szent vámot nemzete dicsőségére, özvegyeknek, árváknak, ügyefogyottaknak könnyei felszárítására.

Kegyeletünk szent, megtisztult, nemes tanúsítása lesz, aki egy ujonnan létesítendő szegénysorsu tüdőbetegeket gyógyító népszanatóriumának építési tőkéje gyarapítására halottak napja alkalmából adományát eljuttatja.

Ezt kéri az egyesület bizó hittel és reménységgel.

A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület.

Budapest, IX., Lónyay-utca 47.

Százezrek kapják meg az egyesületnek ezekben a napokban egy kis füzetét. Ebben a füzetben foglaltatik az adakozásra való föl hívás és mellékelve csatoltatott egy postabefizetési lap. A füzet értékes, tömören megírt ismereteket is közöl a nemzetpusztító baj, a tüdővész ellen való védekezésről. Olvassa el mindenki ezt a kis füzetét és adja oda másnak is elolvasásra. A füzetke utolsó lapja a belügyminiszter engedélyével gyűjtőlapot tartalmaz az irgalomadományok összegyűjtésére. Aki az ezzel járó fáradságot nem sajnálja, a könyörű-

letnek és irgalmasság érzetének adja szép bizonyosságát. Aki pedig lapunk utján vesz értesülést a jóra való egyesület szándékáról, az a jó szívet küldje el közvetlenül Istennek tetsző adományát.

Megjegyezzük, hogy az egyesület minden hozzá küldött adományt lapjában a Szanatóriumi Lapokban nyugtázza. A legmelegebben ajánljuk az egyesület nemes céljait közönségünknek legteljesebb figyelmébe és pártolásába.

*** Püspökünk itthon.** Dr. Szmrecsányi Pál megyéspüspök, aki még kedden Budapestre utazott, és a püspöki karnak a budavári hercegprímási palotában szerdán és csütörtökön tartott nagyfontosságú konferenciáján részt vett, tegnap este 7 órakor a gyorsvonattal hazaérkezett székvárosába. A püspököt utjában Brém Lőrinc szentszéki jegyző kísérte. Püspökünket a budapesti ut és tanácskozás a legcsekélyebbet sem merítette ki és a fáradságos ut után is teljesen jól érzi magát.

*** Széchenyi emléktábla Diószegen.** Bihardiószeg község emléktáblával akarja megjelölni azt a házat, ahol Széchenyi István lakott. Az időpont meghatározása végett fiához, gróf Széchenyi Bélához fordultak, aki most Veress István lelkésznek levelet írt, tudatva, hogy apját az angol trónörökös nevével viselő huszárezredtől Milanóból helyezték a Hessen-Hamburg huszárezredhez Biharba s 1820—1825 ig állomásozott és lakott Diószegen. A gróf végül örömmel köszöni meg a község kegyeletes szándékát. Az emléktáblát november 24 én leplezik le nagy ünnepséggel.

*** Gyászmise Szacsavayért.** Szacsavay Imre vértanu lelki üdvéért csütörtök délelőtt 9 órakor gyász istentisztelet volt a Szent László plébánia templomban, melyet a nevéből nevezett »Szacsavay Imre asztaltársaság« tartatott a vértanu emlékére. Az istentiszteleten igen szép számú kegyeletes közönség volt jelen. Ott voltak a Szacsavay Imre asztaltársaság testületileg, a város részéről Darvassy Lajos tanácsnok, Dus László főügyész, Rác Mihály nyug. v. főjegyző, Winkler Lajos polg. iskolai igazgató-tanár, a függetlenségi és 48-as párt és körből dr. Adorján Emil, Balogh Ferenc, Barabás Szilveszter, Bodnár János, Borbély Márton, ifj. József Ferenc, Katona Mihály, Kiss Dávid, Kezdődy Géza, Kezdődy Gyula, Mokry János, Nagy János (fodrász), Papp János, Pelley Sándor, Ramming István, Weisz Károly, Winkler Adolf, az 1848—9-iki honvédek közül Marossy Károly, az ipartestületől Andriška Károly alelnök, Nagy József, Szabó József, Lukács István, Bodó Péter Pál. A templom hajójában volt felállítva a díszes ravatal délszaki növényekkel s a vértanu rcképével díszítve a koporsón piros fehér virág és zöld palmaágából font koszorú díszlett. A ravatalt a vértanuról nevezett asztaltársaság által felruházott kilenc iskolás gyermek állta körül. A misét dr. Vucskics Gyula esperes plébános végezte Mellau István hittanár és dr. Pataky Arnold segédlelkész segédletével. Mise közben, a kántor szép egyházi énekeket adott elő, végül a Hymnuszt, melyet a kegyeletes közönség felállva énekelt.

Az asztaltársaság az isteni tisztelet végeztével kivonult a felruházott szegény gyermekekkel a vértanu szobrához, hol Finta Sámuel III. polg. iskolai tanuló, a felruházott gyermekek egyike, szép beszéd kíséretében megkoszorúzza a vértanu szobrát. Innen az asztaltársaság külön helyiségében megvendégelte a felruházott gyermekeket, kikhez Katona Mihály jegyző intézett beszédet, buzdítván őket igaz hazaszeretetre. Este 8 órakor az asztaltársaság tag-

jai tartották meg szokásos ünnepélyes társas összejövetelüket.

Itt e helyen dicsérettel kell, hogy megemlékezzünk Germán Károly »Kegyel« temetkezési intézet tulajdonosáról, ez igazán imponáns és díszes ravatal felállításáért és ifj. Jelinek Ferenc műkertésziől, ki szép délszaki növényekkel és virágokkal díszítette fel a ravatalt egész díjtalanul.

*** A vízvezeték kibővítése.** A nagyvárad vízműtelep kibővítését már ez év április havi közgyűlésén kimondotta a város és a terveket felterjesztete jóváhagyás végett a belügyminiszterhez, honnan tegnap érkezett vissza. A miniszter a város határozatát és a terveket jóváhagyta oly módosítással, hogy a vízvezeték kezelő személyzetének építendő lakrészek csatornázása a városi általános csatornázással lesz megvalósítandó. — A kibővítéshez szükséges 700,000 korona kölcsönt szintén helybenhagyta a miniszter, erre azonban a felvételkor külön határozatot kell hoznia a városnak és azt jóváhagyás végett ismét fel kell terjeszteni.

*** Misztifikált jogászok.** Megirtuk, mennyi vádaskodás történt tiszteletre méltó egyének és törekvések ellen egy levél kapcsán, melyet a múlt héten a nagyvárad jogakadémia ifjúságához küldött valaki Szemenyei Kornél dr. fővárosi fogalmazó nevének álnok felhasználásával. Mint most kitűnik, az egész levél alkalmasint ugratási szándékból eredt misztifikáció. Szemenyei Kornél dr. kinek nevével visszaélték e levélkapcsán, mikor a visszaélésről tudomást szerzett, azt nyomban felderítette a fővárosi lapokban közzétett nyilatkozatával és a nagyvárad jogakadémia igazgatójához intézett következő táviratával:

Fogakadémiai Igazgatóság

Nagyvárad.

Lapokból értesültem állítólagos táviratról. Kultuszminiszteriumban ilv. nevű fogalmazó nincs. Nevemmel visszaélték; elítélem s ezt kérem köztudomásra hozni.

*Szemenyei Kornél dr.,
fővárosi fogalmazó.*

*** Éhség a vidéken.** Az ideai szűkességek különösen a románoktól lakott vidéken érezteti rettenetes következményeinek súlyát. A lakosság a legtöbb helyen még a vetőmaggal sem rendelkezik, elemre pedig oly kevés jut, hogy abból lehetetlenség a tél folyamán megélni. A községek nyomorán a földművelés gyi miniszter eléggé iparkodik segíteni, amennyiben vetőmagot ad igen méltányos feltételek mellett. Ujabban Venter községből fordultak tengeriért az alispán utján a miniszterhez. A kérelem tegnap érkezett meg az alispáni hivatalhoz.

*** A szépművészeti és közlekedési bizottság ülése.** A szépművészeti és közlekedési szakbizottság tegnap délután ülést tartott, melyen jelen voltak Komlóssy József elnöke alatt Kőszeghy Mihály, Rendes Szidor, Hoványi Géza, dr. Becskay Lajos, Schwartz Izidor, Juricskay Barna, Bertsey György. A bizottság délután 3 órakor kezdte meg ülését. Tárgyalás alá került először is a Kolozsvári-utca szabályozására készített főmérnöki tervezet, melyet a bizottság egyhangulag elfogadott. A szabályozás tulajdonképpen nem tartalmaz lényegesebb változásokat a jelenlegi helyzethez képest csupán egy fontos intézkedést hoz, mely szerint a forgalom és közbiztonság érdekében több háztelket kell kisajátítani a városnak. Egy helyen 43. 44. a. számú házak ugyanis mélyen belenyulnak az utcába, miáltal annak forgalmát nagyban megnehezítik, mert

ott kanyarulat is lévén összetorlodik a forgalom. A főmérnök terve szerint ezekből a háztelkekből meglehetősen részt fog a város kisajátítani, az utca szélesítésére. Szabó Károly és társa, Tarsoly Ferenc és társa, Máyer és Moller, valamint Berkes Bertalan ipartelepe felállításának kérelme került ezután sorra. A bizottság a város területéből a külvároson véleményes ipartelepek felállítása céljaira területet át-bocsajítani négyesögölenként két koronáért. Ezt azonban oly feltétellel tette a bizottság, hogy a kérelmezők csakis ipartelepeket állíthatnak fel a város által kijelölt területen. Az ipartelepekre vonatkozólag kötelezi a város a kérelmezőket, hogy azokat kötelesek egy év leforgása alatt üzembe hozni. Ezután a kert-utcai aszfalt utó-felülvizsgálatát tárgyalta a bizottság és kimondta, hogy annak foganatosítása végett Kőszeghy József főmérnök elnöke alatt Rendes Szidor és Schwartz Izidor bizottsági tagokat küldi ki. Ezután az ülés délután fél öt óráker véget ért.

*** A pénzügyintézetek közgyűlése.** Vasárnap, e hó 27-én d. e. 10 órakor lesz a pénzügyintézetek közgyűlése még pedig nem a Kereskedelmi Csarnok, hanem a Kereskedelmi Kamara új helyiségében (Teleki-u.) A gyűlésre Budapestről és vidékről sokan jönnek, kiket a vasutnál dr. Hoványi Géza biz. elnök és dr. Adorján Armin biz. titkár fogadnak. A gyűlés után déli fél 1 órakor a Pannóniában társas edél lesz.

*** Esküvő.** Govrik Akos mérnök, városunk intelligens fiataljának e kiválóan képzetett rokonszenves tagja ma délelőtt 11 órakor tartja esküvőjét az újvárosi Szent László templomban bájos arájával, Brányi Bözsikével, özv. Brányi Gezáné szeretetreméltó kedves leányával. Az esketők szertartást a menyasszony családjának régi jó ismerőse, Karsch Lollion kanonok végzi.

*** Megfuladt gyermek.** Kaboláspatakon borzalmas módon lelte halálát egy 9 hónapos gyermek, kit szülei felügyelet nélkül hagytak magára. Nagy János 9 hónapos Demeter nevű fia tegnap délelőtt a tornácra ment ki és az ott lévő dézsa viz körül kezdett játszódni, miközben megszedült és tejjel a vízbe esett. A kis fia, mire szülei észrevették, már halott volt.

*** Kócián hangversenye Nagyváradon.** A század egyik legnagyobb, legcsodálatosabb virtuóza, Kócián, a világhírű hegedűművész szerdán, október 30-án este Nagyváradon a Kereskedelmi Csarnok dísztermében hangversenyt rendez. A koncert-szezonnak ez a bevezetője kétségtelenül művészi szenzáció lesz, s a zenei körök máris feszült érdeklődéssel várják a hegedű utólráhetetlen mesterét, aki Kubelik-et is messze tulszárnyalja. Kócián hirtel betölti az egész világot s mindenütt, amerre varázshagedűje megszólalt, elteleltette mindazokat, akik hirben megelőzték, de zsenijét nem érthették el mostanig.

Kócián most magyarországi körutat tesz, s a vidék nagyobb városait látogatja meg. Legutóbb Aradon és Temesvárott hangversenyezett s az ottani kritika az elragadtatás magasztaló hangján dicsőíti csodálatos művészetét. A nagy művész utba ejti Nagyváradot s egyetlen estén szerdán fog hangversenyezni. A koncertre jegyeket Sebő Imre könyvkereskedésében lehet előre váltani.

*** Elfogott betörő.** Megirtuk annak idején, hogy a Royal kávéház főpincéjének trafikját Szabó Sándor hetes feltörte és abból meglehetősen cigarettakészletet és készpénzt rabolt el. A tolvaj hetes tettének elkövetése után

megszökött és azóta az egész ország területén nyomozta a rendőrség. Tegnap sürgönyileg értesítette a budapesti rendőrség a nagyváradi bünygyi osztályt, hogy Szabó Sándort letartóztatta. Az elfogott hetes beismerésben van.

* **Elveszett** egy türkész és brilláns kőves arany női melltű 24-én este színházból jövet a Borz-utca sarkáig; megtaláló, ha a kiadóhivatalban átadja, illő jutalomban részesül.

* **Wekerle egynapos grófsága.** Nagy feltűnést keltett tegnap politikai körökben a hivatalos lap melléklete: a képviselőházi napló.

Ez a napló mindig megírja, hogy a kormány részéről kik vannak jelen a Házban. Tegnap így emlékezett meg róluk:

A kormány részéről jelen vannak: gr. Wekerle Sándor, Andrássy Gyula, Günther Antal, Jekelfalussy Lajos.

Gr. = gróf. Tehát Wekerle Sándor gróf? ... Sokan gratuláltak a miniszterelnöknek, de Wekerle elhárította az üdvözléseket.

— Ugyan . . . Ugyan . . . Biztosítalak benneteket, hogy még nem vagyok gróf.

— Még nem vagy! — kaptak a szón a körülállók.

— S nem is leszek soha!

Ez kategórikus kijelentés volt. Mert már csak annak megállapítása volt hátra, hogy került a gr. Wekerle neve elé?

Ezt is a miniszterelnök magyarázta meg:

— Hát úgy, hogy az Andrássy elől elvették és az enyém elé rakták.

A mai képviselőházi napló csakugyan már így ír:

A kormány részéről jelen vannak: Wekerle Sándor, Darányi Ignác.

Tehát Wekerle valóban nem gróf.

* **Agyonvert ember.** Farkaspatakról jelentik nekünk, hogy Nagypatak község területén tegnap virradóra Borz Pétert agyonverve találták. A gyilkosság kiderítése végett megindult a nyomozati eljárás, melynek során a temetői pár lépésre egy véres karót találtak, amivel egyszersmind minden további nyom elveszett, mert még gyanu sem lehet senkire. A gyilkosság kétségtelenül bosszu műve volt, hogy kik voltak a tettesek ezt nem lehet még megállapítani, mert nem tudni, kikkel élt haragban Borz Péter.

* **Tánciskola-megnyitás.** Kovács Tivadar balettmester, a m. kir. nagyváradi honvédtanárak és Orsolya-zárda táncmestere f. évi november hó 3-án nyitja meg táncintézetét a Zöldfa-szálloda tánctermében. Az oktatás felőleli az egész koreografiai táncművészetet, test-észtétikát és a szalon-tornát. Külön gyermek-, diák- és boston-kurzusok. Az esti tanfolyam kezdő és haladó-tanfolyama.

Védnökségek alatt álló magáncsoportok és magánórák külön társaságoknak különböző napokon és órákon fogják megtartani. Értekezhetni lakásán: Nyárfa-utca 12. (Teleky-utca felé) Számtalan újabb művészeti tánc képezi az idei szezon programját.

* **Bitangóságban találtak** egy tehenet. igazolt tulajdonosa 8 napon belül jelentkeznie a kihágási ügyosztálynál, különben elárvereztetni a rendőrség.

KUGLER HENRIK (Gerbeaud) udvari cukrász összes gyártmányainak fő elárúsítója Petrovics Mihály fűszer és csemege kereskedésében Nagyvárad, Fő utca (Huzellával szemben) van.

IRODALOM.

Karácsonyi Árpád birtokairól.

Dr Karácsonyi János, nagyváradi kanonok, akadémiai rendes tag, tegnap a Magyar Történelmi Társulat ülésén, mely egészen Árpád fejedelem emlékezetének volt szentelve, érdekes felolvasást tartott *Árpád birtokairól*.

Azzal kezdte előadását, hogy honfoglaló Árpád birtokainak nyomait is csak kerülő utakon találhatjuk meg. A nyomok, melyek e kérdésre világot vetnek, a következők: a legrégibb magyar történetírók krónikáinak tudósításai; helynevek és Árpád ivadécai személyneveinek egyezése; végül az Árpád utódok XI—XII. század birtokadományai. A helységnevek s az Árpád-ivadék személyneveinek egyeztetése már csak azért sem könnyű munka, mert azokat a neveket idegenek jegyezték fel hallás után, a maguk betűivel. Biborban született Konstantinosz bizánci császár Árpád származását és ivadékeit Árpád egyik szépunkájának, az akkori Magyarország egyik főtitkárjának előadása nyomán jegyezte föl 951-ben. A tudósítás tehát eléggé hiteles, csak az olvasás s a görögös formában írt nevek eredetijének kitalálása okoz nehézségeket. Konstantinosz szerint Árpád származása s közvetlen ivadékeinak rendje a X. században a következő: Árpád apja: Salmutzés; Árpád fia: Tarkatzus; unokája: Termatzus; második fia: Jelek, ennek fia: Etzelek; harmadik fia: Jutotás, ennek fia: Fálész; negyedik fia: Zaltás, ennek fia: Takszis; ötödik fia: Liuntus, ennek fia: Taszész. Azt könnyű megállapítani, hogy Salmutzés Almost, Árpádét Árpádot, Liuntus Leventét, Takszis Taksonyt, Taszész Tást s még azt is, hogy Jutotás Jutat jelent; de a két öregebb fiu nevét már nem könnyű magyarázni.

Tarkatzust némelyek Tarkósnak, mások Tarkasnak mondják. A tarkó csak 1505-ben jelenik meg először nyelvemlékeinkben s kérdés, hogy nem török eredetű-e? Tarkas helyneveünk nincs s valószínűen nem is volt. Tarkásnak azért nem lehet olvasni, mert a tarka szó, a tar szó kicsinyítőjévé csak a XV. században keletkezett. Régi helyneveink közül legközelebb áll hozzá a Tarhas vagy Tarhos, a mely tejszeretűt, tejest jelent. A Jelekről bizonyos, hogy az ma nem olvasható Jeleknek; mert az ősmagyarban divatos ek vég a XII. században ő vé változott; így lett a pecenekből besenyő, az enech-ből ünő. Jelek-et tehát ma Jelő-nek kell olvasni. Ilyen helyneveünk azonban nincs és nem volt. De talán a név első hangja nem j, hanem i s akkor ilő nek olvasandó. A pestmegyei Üllőt a XV. században még Illő-nek hívták. A Zaltászt Zoltánnak, Soltnak, Zsoltnak olvasták. A Zoltán név azonban csak a XV. században fordul elő s minden valószínűség szerint a szláv Zlatánból (aranyos) támadt. A mint Konstantinosz írta a magyar hangokat, a Zaltás névben az ász görög képző lévén, a Zált név nem lehet más, mint Csált, a miből az l betű kiugratásával, a mire példa a Kált-ból lett Kát, a Vált-ból lett a Vát, a Kolt-ból lett a Kói, Csát lesz. Ilyen helyneveünk van. Tevelész bizonyára Tevelt jelent; Etzelek pedig Ecsellőt. Van ilyen helyneveünk is, azon kívül az ecsellő a régi magyarban fésűt jelent. Fálészban valószínűen a régi Vál név lappang; a Termátgtrushban pedig, a mit Kürtgyarmat olvasása bizonyít, a Tarmás, vagy Tormás név.

E szerint Árpád ivadékeinak nevei: Torhos (?), Üllő (?), Csált, Levente, Tevel, Ecsellő, Vál, Taksony, Tas és Tormás. Azt már egy XV. évszázbeli történetírónk észrevette, hogy szállásait a régi magyarok szerették a maguk nevével elnevezni. Kézai azt írja, hogy Árpád ott ütött sátrat, ahol most Fejérvár városa áll s hogy az volt első szállása Pannóniában. Kézai kibővíti már azt írja, hogy Árpád Fejérvár közelében, a *Noé hegyen* ütött táborn. Noé-hegy fekvését megtudjuk abból a két oklevélből, az egyik 1298-ban, a másik 1502-ben kelt, amely Noé község határát írja le. 1701-ben

Noé községet Novojnak, ma *Kisfaludnak* hívják. Ha a Sárvíz völgyén tovább haladunk, addig, a hol a Sárvíz egyik patakja, a Séd a Bakonyból előbukkan, ott találjuk *Veszprémet* és mellette *Jutas*, ahol valószínűen Árpád Jutas fia ütött tanyát. Ugyancsak a Sárvíz völgyén lefelé haladva, Tolnától nyugatra, egymás mellett *Tormás* és *Tevel*, Szekszárdon pedig I. Béla építtetett magának temetkező monostort. Ebből azt állapíthatni meg, hogy Árpád a Sárvíz egész völgyét a maga nemzetségének foglalta el. Tolnamegyében is volt birtoka az Árpád családnak, a ma somogy megyei *Berki*, *Igal* és *Török-Koppány* vidéke. Kálmán király öccse, Almos herceg ezekből a birtokokból adományozott az általa alapított dömösi prépostságnak.

A helynevek közt van *Koppány*, Koppány a neve annak az Árpád ivadéknak, aki Szent Istvánnal szemben trónpretendens s a Koppány-patak mentén volt *Csöt* nevű birtok is. Későbbi szerzemény *Vál*, a Kajászó-völgyben, a *Jutus* fiának, Árpád unokájának nevét örökíti meg. A Duna balpartján, Soroksártól Szolig, *Taksony* és *Tas* nevét találjuk helyneveink között. Árpádnak azonban volt korábban is szállása, Pannónia meghódítása előtt. Amint a dömösi alapító-levél birtokadományából megtudjuk, Árpád szállása 896-tól 900-ig, a Tisza jobb partján Szegedtől Sövényházáig, balpartján Mártélytől Szentésig terjedt s a hármas Körözs jobb partján is voltak jószágai.

TANÜGY.

Az iskolaszék ülése.

A községi iskolaszék ma délután 4 órakor ismét ülést tart, melyen először a múltkor elhalasztott választást fogják megtartani. Egy tanítónőt és két tanítót választanak, a hangulatból következtetve a legrégebbi helyettesekre fog esni a választás. Legnevezetesebb tárgya lesz az ülésnek az alelnök választás, mit *Sipos* Orbán lemondása, illetve elköltözése tett szükségessé. Több jelölt nevét emlegetik. Legvalószínűbb *Berkovits* Ferenc megválasztása, ki már több éven keresztül volt alelnöke az iskolaszéknek.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: A suhanc.
Vasárnap: Rómeo és Julia.

Vasárnapi előadások. A Vig özvegy páratlan népszerűsége megköveteli, hogy a vasárnap délutáni publikumot is részesítsék az előadásában. Egyszer már színre került délután zsufolt ház mellett. Holnap lesz a Vig özvegy második délutáni előadása. A címszerepet ez alkalommal Tábori Frida fogja játszani. — Vasárnap estére Rómeo és Julia szerepel a repertoáron. Schakespeare körülbelül két éve nem jutott szóhoz a nagyváradi színpadon, most éppen ideje volt, hogy újból gyönyörködhesünk a brit költő remek alkotásaiban. A Rómeo és Julia egyike az ő legregebb, legragyogóbb tragédiáinak, sokkal hatásosabb, színesebb, mint örökéletű mesterműveinek bármelyike. A darabot precíz előadásban igyekeznek a drámai személyzet színrehozni. A repriz ezért a drámai erők legjavát foglalkoztatja.

A suhanc. Konti József kedves operettje: A suhanc foglalja le magának a mai estét. Főbeművész muzsikája, mulattató szövege kétségtelenül elsőrendű szórakozást ígér a publikum-

nak. A darab felújítása már a mult hetekben is sikert hozott, bizonyos tehát, hogy ma is megnyeri a közönség tetszését.

NYILTTÉR.

Uj gyógyszerertár a Szacsvey-utcában!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a »ll. Rákóczi Ferenchez« címzett

gyógyszerertáramat

folyó hó 22-én
megnyitottam.

Szives pártfogást kérve maradok teljes tisztelettel

CSANDA ENDRE, gyógyszerész.

HARTSTEIN GIZELLA
és
JAKOBOVICS CZELLA

női kalap divatüzlete

Nagyvárad, Színház-utca 4. szám.

hol a legdivatosabb kalapokban óriási választék van.

Ugyanott a legujabb fazonokra alakítások elkészíttetnek.

Legjobb

C i p ő k

legolcsóbban*****
REICHARD ÁRUHÁZA
cégnél kaphatók.

TÁVIRATOK.

Lueger kirohanásai.

Budapest, október 25. Bécsből jelentik, hogy a kiegyezés első olvasása kapcsán Chiari képviselő után felszólalt Lueger dr és hosszabb beszédben heves kifakadásokra ragadtatta el magát a magyarok ellen.

A spanyol királyi pár utja.

Madrid, okt. 25. A külügyminiszter el-kiséri holnap a királyi párt Angliába és Párisba s az utóbbi helyen tanácskozni fog Richon francia külügyminiszterrel a marokkói kérdésről. Azt hiszik, hogy a spanyol politikára ebből az alkalomból nevezetes fordulat fog beállani. A királyi pár decemberben szándékozik Spanyolországba visszatérni, de ha a magyar király egészsége addig helyre áll, akkor a királyi pár hazautazása előtt Bécsbe utazik.

Megostromolt amerikai bankok.

New York, október 25. A bankok ellen tegnap is erős rohamot intéztek. Számos betevő szabad ég alatt löttötte az éjjelt, csakhogy legelső lehessen az ostromlók közt, három állami bank bezárta helyiségeit s ezért még nem lehet megállapítani fizetéseket, mert az amerikai törvény értelmében minden banknak jogában áll, hogy hivatalát 90-en napig zárva tartsa és ezzel megrázkodásának elejét vegye. Ma Walsstreben lovasrendőrök tartják fenn a rendet.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Irta: **Daniel András.**

(Franciából.)

53

— Már mondtam önnek, hogy sohasem láttam őt. Semmi sem befolyásol, hogy fenkölt leiket tulajdonítsak neki... Micsoda személyes érdekem lehetne e mellett?... Ha van, egy az, hogy az ön programja után irányítom magamat.

— Magától értetődik — mondta élénken a másik. — Es ismétlem, hogy ezt számon fogjuk tartani. Nagyjában irányozza magát ez után. Ami pedig azt illeti, hogy lélektanilag miként kell eljárnia, ez az ön dolga.

Varouze kikísérte a bucsuzó főügyészt és irodájának küszöbén megegyeszer halkán ismételte:

— Főleg igyekezzék, hogy e nő szökjék...

— Ez a kombináció mindent rendbe hoz — gondolta visszamenet és az asztalra kényőkölve, kezeibe támasztotta az állát. — Azok el lesznek ragadtatva odafele. Cristil minő szálkát húzok ki a talpukból!... Es amellett az a legjobb, hogy azt az ellenfelük kezeibe szurom. Ha aztán nem kapom meg a vörös talárt és a rozettát?!

Rövid boldog elmerengés után, Varouze összeráncolta szemöldökeit és felsóhajtott.

— De ő messze lesz! Eh, így van az legjobban...

Aztán csengetett a hivataloszolganak, hogy bocsássa be a többi várakozókat.

Ezen a délutánon az államtitkár a minisztériumból hazajövet, egy nagyon felkapott ékszerészhez hajtatott, aki új irányu művészeti alkotásairól volt nevezetes. Egy lógó motivumot

vásárolt, mely zöldes aranyból remekül volt cizelálva és melyről három barock gyöngy csüngött alá. A felesége már rég vágyott ez ékszer után.

Midőn Varouze hazatérve, átnyujtotta feleségének ezt az ékszert, Claire ideges érzékenysége nyugtalanítólag vibrált. Egyike volt ez azon örömkítőreseknek, melyek hasonlítanak a fájdalomhoz. Aztán egyszerre könnyek tödultak az asszony szemébe, azokba a degeneráció által, egyenlőtlen szemekbe, melyek mégis olyan megkapók voltak, ha a gyöngédség meleg lángja sugárzott ki belőlük.

— Oh! André... Te gondoltál arra, hogy örömet szerezz nekem!

— Azt hiszed, gondolok valaha másra? — felelte a férj udvariasan.

Az asszony nem mondott ellent, nem hozta férje emlékébe csak nemrég elszenvedett kemény bánásmódját, amivel őt kimutatott féltékenysége miatt büntette; pedig ez a féltékenység nagyon is jogosult volt. Már régóta duzzogott Claire a férjével; nem volt ereje saját vértanúságát meghosszabbítani. És régen égett a vágytól, hogy megbocsásson, ha csak a legkisebb alkalmat nyujtották volna is neki és szerette volna elhívetni magával, hogy nem szenved többé. Ez a váratlan szeretetreméltóság, ez a szép, erdeti, annyira modern ajándék, ami után rég áhítozott már, elragadtatásba hozta.

— Ha akarnád, Andrém, még boldogak lehetnénk. Mihelyt kissé kedves vagy hozzám, a szívem felolvad. Azért vagyok érzékeny, mert szeretlek. Ha tulságosan érzem a rosszat, amivel sujtasz, örültem átérzem a legkisebb jót is, ami tőled jó...

Ez a remegő hang kissé bántotta Varouze idegeit. De ezen estén hajlandó volt a jó férj szerepét játszani. Lázás ambíciója közlékenységre készítette erre. Aztán félt, hogy az egyedüllet csendjében bizonyos jelenés üldözni fogja. Egy kis házassági komédia szórakoztatni fogja.

— Nem csukjuk el többé az ajtónkat, kis gonosz? — sugta feleségének a fülébe, midőn ebéd után a nevelőnő elvezette a kis Marcellet.

Valami epedő mámor egészen átszellemítette Varouzné szabálytalan arcát. A szerelem mágikus ujjai széppé formálták. Némán mosolygó ajka a legszenvedélyesebb feleletet adta.

— Minő szép tudsz lenni, ha akarsz! — mondá a politikus.

— Csak akkor, ha te akarod! Nem te vagy e csodatevő? — felelte Claire az öntudatlan varázs hatalma alatt férje lábaihoz ülve.

Varouze mosolygott, midőn őt így majdnem térdén látta maga előtt rabszolga vagy gyermekként guggolva egy párnán

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKICS GYULA.

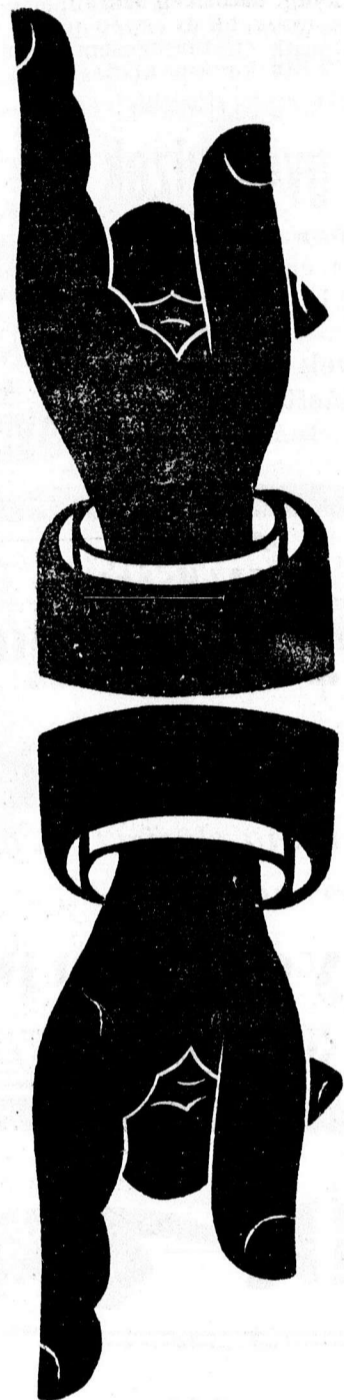
Renoválva kiadó

november 1-től

Teleki-utca 13. sz. a legényegylet házában:

1. Utcára üzletnek vagy 4 szobás lakásnak alakítandó tágas helyiség.
 2. Üzleti raktárnak vagy műhelynek alkalmas tágas pince az utcai rész alatt.
 3. Egy szoba konyhás, vagy két szobás gárgon lakás az udvarban.
- Ertekezni lehet délutánként az egyesület igazgatójánál Körös-utca 4. szám alatt.

Kóczyán



a jelenkor
legnagyobb hegedűművésze

KUBELIK riválisa

Október 30-án szerdán este
a Kereskedelmi Csarnok
disztermében hangversenyt
rendez. Jegyek előre Sebő
Imre könyvkereskedésében
válthatók.

Legjobbak
a
Moskovits
czipők.
Kossuth-utca 5.

Papi ruhák.

Van szerencsém a nagyságos és főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy az őszi és téli idényre való fekete, színtartó papi szöveteim megérkeztek s azokat üzletemben nagy választékban raktáron tartom s igyekszem úgy mint eddig, ezentul is megrendelőimnek teljes bizalmát és meglegedését kiérdemelni.

Vidéki megrendelésnél elég egy minta reverenda vagy ruha beküldése is; kívánatra azonban saját költségemen a helyszínére személyesen kiutazom.

Templomi miseruhák javítását jutányos árban elvállalom.

Nagyvárad, Fürdő-utca saját ház.

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.

Tisztán kezelt természetes hegyi borok.

Pénzéért!



Mindenki a legjobb fűszer- és csemegeárut kapja nálunk, becsületes és figyelmes kiszolgálás mellett, mit rövid fennállásunk óta is, már sikerült beigazolnunk.

Csak egy próba rendelés feladásával is meggyőződhetik róla bárki is.

Kérjük a n. é. közönség szives pártolását

tisztelettel

Telephon sz. 249. **Mezey János és Társa**
NAGYVÁRAD, Nagyvárad Takarékpénztár épület.

Legfin. szalon petroleum 1 lit. I. rendű 16, II. r. 14 kr.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező- és lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/4 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- ÉS TERMÉNY-
HITELBANK.

Részvénykicserélési felhívás.

A f. é. május hó 16-ik napján tartott közgyűlésünkön elfogadott és a nagyváradi kir. törvényszéknél bejegyzett alapszabályváltoztatásnak megfelelően, intézetünknek minden 140 firtól szóló részvénye, a tartaléktőkéből vett ráfizetéssel 300 koronára televelt új részvényre lesz kicserélendő. Ennélfogva kérjük a t. részvényeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket az összes még le nem járt részvényekkel együtt t. évi október 15-ik napjáig hozzánk postán bérmentve beküldeni, vagy intézetünk pénztárána rövid úton beadni sziveskedjenek. A beküldött vagy beérkezett részvényekről elismervényt adunk vagy küldünk, melynek visszaadása ellenében a megfoglalt új és a kellő részvényekkel ellátott részvényeket t. évi december 15-ét követően ki fogjuk szolgáltatni. Ha a részvényes az új részvényeket más névre óhajtja kiállítani, mint amelyre régi részvénye szólott, akkor kérjük e kivánságát velünk a részvények beküldésénél darabonként 3 korona 88 fillér átírási költség beszolgáltatása mellett tudatni, mert különben az új részvényt ugyanarra a névre fogjuk kiállítani, mint amely a régi részvényen volt látható.*

Azon részvényeseket, kik a fent hivatott közgyűlésen részvénytőkének telemelése céljából kibocsátani rendelt új részvényekből jegyeztek, tisztelettel kérjük, hogy szintén t. évi október 15-éig méltóztassanak minket értesíteni, hogy e részvényeket egyenkint mily névre kívánják kiállítani. Ha e határidőig ily értesítést nem kapunk, e részvények a kellő befizetéseket teljesített részvényjegyzők nevére fognak szólni.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR-
ÉS TERMÉNY-HITELBANK.

* Alapszabály 6. §. A részvények osztatlanok s így a részvény csak egyénnek, bejegyzett cégnek, részvénytársaságnak, egyesületnek, vagy más jogi személynek, esetleg erkölcsi testületnek nevére szólhat. 253

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kártelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony



SZÉNSAVAT
a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szodavizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval
Megbízható, szigorúan lelkiismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál.

248 1-200

Muschong-buziásfürdői szénsavművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban t. l. fon 18. sz.



A Bihar megyei Takarékpénztár

zálogháza

e hó folyamán

árverést tart.

Kéretnek a felek a zálogjegyek rendezésére.

A „Tiszántul“-ra

előfizetést küldeni

minden nap lehet

aki már ma előfizet, az november hó 1-ig a lapot

ingyen kapja.

NAGY OCCASIO.

A tulhalmozott raktár miatt az összes árucikkek közül a mai naptól kezdve
november 15-ig

10% árengedmény az előirt és szigoruan szabott árakból
ifj. KOHN SÁMUEL áruházában Nagyvárad.

Alapított 1858.

Alapított 1858.